

Part Nan Angelen provning
11 mars 2018

PNA 13 Deanston 1996
PNA 14 Littlemill Distillery 1995
PNA 15 Glen Keith Distillery 1996
NPNA 16 Glenburgie Distillery 1995
NPNA 17 Allt-a-Bhainne Distillery 1995
PNA 12 Glen Scotia 1991
PNA 18 Blair Athol 1995

Det är med en skräckblandad förtjusning som vi tar emot Vin & Sprits legendariske chefsblender Folke Andersson denna dag, men vem är han... egentligen?

Efter att jag äntligen fått tillfälle att prata med honom skulle jag nog säga att han är en lågmäld, lätt blygsam Södertäljegrabb med det gamla "söteltjetugget" i behåll å det märks väl att han inte är riktigt bekväm med att prata om sig själv.

När vi fört Folke på tal inom sällskapet visar det sig att det finns flera medlemmar som känt honom i unga år, spelat både fotboll och ishockey med honom å när jag frågar honom om de sportsliga insatserna i ungdomsåren visar det sig att han även spelat bandy på Ljungbackens IP i Järna med gamla grannar till mig som ledare och i laget... världen är verkligen liten.

Han berättar vidare att familjen flyttar hit då Folke bara är ett år gammal, han kom att utbilda sig till byggnadsingenjör och jobbar som sådan fram till att hans dåvarande arbetsgivare går i konkurs, något vi idag får vara tacksamma för.

Under tiden han söker nytt tar han ett extraknäck på AB Vin & Spritcentralen i Mälarhamnen 1974, kort där efter erbjuds ingenjör Andersson platsen som Expeditionschef då platsen blivit vakant, beföringsgången fortsatte som tillverkningschef och nu är intresset för ädel dryck väckt, han studerar till blender och tar plats i blandningsrummet.

Verksamheten flyttas till Stockholm, dåvarande Master blender väljer att pensionera sig och det är nu Folke axlar manteln och tar på egen hand ansvaret för whisky, vodka och cognac av idag mycket välkända märken men han gör det inte alltid efter beställarens intensioner å andra sidan blir det ändå alltid till stor belåtenhet, kvitto på det är utmärkelser som "Keeper of the Quaich" och den nystartade (2012) Spritakademiens första hedersutmärkelse "Guldubben" mm.. Framgångsreceptet är mycket träning ett gott doftminne och ett stort mått av självförtroende, efter 45 år överger han "tokstan" för västkusten, dryckeskongcernen Altia köper Folkes "bebis" Grönstedts och Pernod Ricard köper Systembolaget och han själv pensionerar sig.

Men Folke har en "bebis" till förutom Grönstedts Cognac och det är whiskyserien Part Nan Angelen som både vi Konnässörer och han själv har svårt att glömma, 11 släpp han det bli i Systembolagets regi mellan 1998 och 2005, ingen trodde väl att det skulle bli något mer efter som bolaget inte tyckte det var något att satsa på med hänvisningen ingen volymprodukt.

Folke tillsammans med vapendragaren Pye Palm startar emellertid ett eget bolag, Magni Spirit och bidar tiden till 2010 då skyddet för varumärket löper ut och till all lycka är nu PNA där det hör hemma, första släppet efter bortavaran är en Glen Scotia från 1991 som lanseras den 1a mars 2012 och för övrigt står som nummer 6 på vår provbricka, men låt oss nu inte gå händelserna i förväg.

Första glaset på brickan är PNA 13 Deanston 1996 (uttalas Diinstn)

Destilleriet ligger i södra högländerna nordost om Glengoyne, de bastanta stenbyggnaderna är uppförda 1785 invid floden Teith avsedda för bomullsspinneri, ritade av uppfinnaren Sir Richard Arkwright, en före detta barberare och perukmakare som nu kommit upp sig i smöret, blivit industrimagmat å adlad till på köpet.

Arkwright inser tidigt att strömmande vatten inte enbart duger till att driva kvarnhjul och mala mjöl utan han specialiserar sig på vattenkraft som drivkälla för mekaniska maskiner och hittar här på södra strandbanken en ideal kraftkälla i den strida floden.

James Hargreaves har i sin tur arbetat på kammaren under åren 1754 till -64 med att förfärdiga en maskin som kan spinna åtta bomullstrådar samtidigt kallad Spinning Jenny, vars idéer Arkwright "lånar" friskt av och kallar sin maskin Arkwrights water frame som han även tar patent på och installerar i uppskalade versioner, nu spinner maskinerna 100 trådar samtidigt, fabriker etableras i bland annat i Nottingham, Cromford, Manchester och då även här i Deanston Mill som anläggningen kallas från början.

Efter upphovsrättsliga tvister blir Arkwright dock av med patentet men vi kan ändå vara ense om att båda ovan nämnda herrar har en stor del i den industriella revolutionens framväxt, spinneriet är en framgång och förblir i drift fram till början av 1960talet, 1966 står det nya destilleriet klart i de gamla industrilokalerna och produktionen börjar i oktober samma år men på grund av konjunkturerna läggs destilleriet i malpåse mellan 1982 och -91.

Den London baserade blandningsfirman Burn Stewart Distillers etablerat 1948 köps 1988 av ett konsortie, medlemmarna är idel erfarna whiskyindustrialister med bland andra Hiram Walkers ekonomidirektör Fraser Thornton som ordförande och VD, två år senare köper de det nedstängda destilleriet för 2,1 miljoner pund i avsikt att få malt till sin mycket populära blend Scottish Leader å man öppnar kranarna igen.

Trots att det är ett förhållandevis ungt destilleri är det förskonat från modern teknik med undantag av en helt ny avancerad utrustning för destillering av gin installerad 1995.

Ett kortare stopp i produktionen vidtas från januari 2008 för renovering av pannhuset och man är åter i drift i mars 2009. Malten är lokalt producerad orökt Optic som mals i en traditionell porteouskvarn, gröpen mäskas i ett gammaldags öppet

gjutjärnskar som tar elva ton, processvattnet är torvhaltigt och tas från den intilliggande floden.

Vörten tappas sedan på åtta jäskar av rostfritt stål, destillerijäst av typen Kerry M tillsätts och jäser därefter i 40 timmar under veckorna och hela 90 timmar över helgerna.

Pannhuset rymmer två amerikanskstiltverkade mäskpannor från Archibald MacMillan & Company på 24.548 liter vardera, de liksom de två spritpannorna är värmda med ånga (steem coils).

Pannornas slanka halsar tillsammans med lagring i jämn temperatur i det gamla väveriet med sitt låga valvtak och en meter tjocka stenvägg från 1836 samt destillerichefen Ian Macmillans idoga arbete att höja kvalitén anses vara huvudorsaken till den milda Deanstonwhiskyns allt bättre renommé.

Två vattendrivna turbiner som tidigare drev spinnmaskinerna förser nu destilleriet med egenproducerad elkraft som gör anläggningen självförsörjande samt ger ett litet överskott att pumpa in på elnätet, klimatsmart...

Ägaren Burn Stewart distillers köper senare även två ödestillerier, Tobermory på Islay of Mull 1993 för 800.000 pund och Bunnahabhain på Islay tillsammans med Black Bottle 2003 för 10 miljoner pund men får även en ny delägare i form av det Trinidadbaserade riskkapitalbolaget CL Financial som först köper 18% -1999 och 2002 resten av aktiestocken i Burn Stewart Distillers för 50 miljoner pund.

Trinidadbolaget får dock ekonomiska problem och 2013 köps hela klabbet av sydafrikanska Distell Group för 160 miljoner pund... någon bör ha tjänat MYCKET pengar på kort tid här, det var dock inte i första hand de tre destillerierna som sydafrikanerna var ute efter utan rättigheterna till blenden Scottish Leader.

Andra glaset på brickan är PNA 14 Littlemill Distillery 1995.

Om man en solig dag skulle råka befinna sig i Glasgow och få lust att fly stadens larm för lite frisk luft och otuktad grönska tar man med fördel A814 Dumbartom Road Väster utefter Floden Clydes norra strand, vi åker inte särskilt långt innan stad blir till förort och landsbygd, med floden på vänsterhand, järnvägen och lite längre bort A82 The Great Western Road på den högra duckar vi instinktivt då vi passerar under högbron väg 898 mot Erskine på andra sidan floden.

Old Kilpatrick är ett välkött litet samhälle, bebyggelsen är i sten med klippta häckar, väl ansade gräsmattor och blommor i rabatter framför husen, kanske stannar vi till och tar en pint och en bit mat på The Twisted Thistles (tidigare hette stället Telstar), ljusa matsal innan vi fortsätter färden förbi pampiga Old Kilpatrick Bowling Parish Church, bakom grå murar döljer sig en stor kyrkogård med iögonfallande gravvårdar på högerhand.

Bowling har mig veterligt ingenting med kägelspelet att göra utan utgörs av nästa lilla by, så ytterligare några kilometer väster ut passerar vi den verkliga "osthyveln" med bara 4,5meter fri höjd, den gamla järnvägsbron som leder ned mot Bowlingshamn, idag för fritidsbåtar, bron är igenväxt men man kan anta att den här järnvägssträckningen i allra högsta grad gynnade Littlemill Distillery som är målet för vår lilla utflykt.

Tomten är kringgärdad av ett staket lite längre fram på höger hand, bara några fallfärdiga husväggar bland sly och högt

vildvuxet gräs vittnar om vad som en gång försiggått här.

Littlemill Distillery var ett låglandsbränneri och uppfördes ursprungligen i bryggerilokaler som ända sedan 1500 talet försett Slottet Dunglass med öl, 1750 styckas mark och fastigheter av från egendomen Auchentorlie och förvärvas av den välbeställda mälaren George Buchanan från Glasgow å i och med att hus byggs på tomten för tull och skatteuppbördstjänstemän kan man anta att destilleriet grundas 1772.

Enligt en statlig utredning 1821 som föregår 1823 års Excise Act framgår att produktionen är 90.000 liter och den första licensen för Littlemill beviljas en kvinna vid namn Jane Macgregor som därmed sannolikt är Skottlands första kvinnliga innehavare av en dylik handling.

På 1870 talet moderniseras anläggningen för första gången för att möta en ökad efterfrågan, ägarkonstellationerna har varit många under åren men 1931 köps bränneriet av amerikanen Duncan G. Thomas som även bosätter sig i huset som en gång uppfördes för Excisetjänstemännens räkning och grundade därefter Littlemill Distillery Company Ltd. tillsammans med Argyll Group.

Mr Thomas är lite av en "uppfinnare Jocke" han vill effektivisera processen så långt det är möjligt, därför går han över från trippeldestillering som varit praxis i lågländerna till dubbeldestillering och ersätter den traditionella golvmälningen med ett saladinladesystem, dvs en mekanisk mältnings-anläggning som sköter och kontrollerar groningen.

Vidare installerar han två pagodförsedda ventilationstorn på kölnan samt två knubbiga och ganska märkliga kittelpannor överdragna med aluminiumisolering för att minska refluxen samt i likhet med Coffypannorna hade försetts med förstärkarkolonier i stället för traditionella svanhalsar, anledningen är att Thomas hade tänkt sig skapa en hybridwhisky som mognar på kortare tid.

1971 köps Duncan G. Thomas och Argyll Group ut av Barton Brands Incorporated of Chicago som därefter varit delägare under tolv år, ytterligare 13 år senare (1984) köper Gibson International och startar upp verksamheten igen efter en tids stillestånd men redan 1990 stängs kranarna och ett gammalt anrikat destilleri går i graven 1992, whiskylagren köps 1994 av Glen Catrine Bonded Warehouse Ltd.

Tredje glaset på brickan är PNA 15 Glen Keith Distillery 1996.

Nu brakar vi iväg till Speyside-Isla, minnesgoda referat läsare kommer säkert ihåg att vi varit i grannskapet tidigare... just det på Strathisla med Pernod Ricards Olof Noréus den 28e augusti 2016.

Den här gången tar vi klivet över floden Isla till grannen Glen Keith Distillery som etableras 1957 i Angus Milling Companys gamla mjölkvarn, även den en präktig viktoriansk stenbyggnad som utökas för att rymma all materiel för whiskyframställning.

Byggherren är bolaget Chivas Brothers Ltd, vid tiden dotterbolag till Distillers Corporation-Seagram Ltd of Canada och ägaren Sam Bronfman som med avund i blick ser J&Bs framgångar med lättblenden Cutty Sark i USA.

Allra först försöker han övertyga Berry Brothers & Rudds styrelseordförande att sälja Cutty Sark och lägger ett bud, Hugh Rudds svar blir "Jag har något som du vill ha, men du har ingenting som jag behöver"...

Strathisla är en alltför kraftig malt och behövs i stor utsträckning i lyxblenden Chivas Regal och Bronfman behöver addera en billig lättdrucken whisky till bolagsportföljen, spaden sätts följaktligen i jorden, 1958 är anläggningen on stream som det första nya destilleriet i Skottland på 60år.

I början på 60talet skapas så blenden The 100 Pipers, ett pretentiöst namn som associerar till upproret 1745 då Jacobinerna med våld försöker installera Bonnie Prins Charles på Englands tron med de hundra säckpipeblåsarna som leder de sammansvurna skotska klankrigarna till strid i det sista stora inbördeskrigen på brittisk mark.

För att göra blenden just så lätt och försiktig som tänkt trippeldestilleras den fram till 1970 då man installerar Skottlands första stills värmd med naturgas genom öppen låga, ett experiment som bara varar i tre år, försök görs också att producera rökig whisky som får namnen Craigduff (1973) och Glenisla (1977).

1976 kastar man ut saladinlådorna och med 1980 följer en kraftfull renovering av destilleriet då bland annat datorstyrda processfunktioner för malning, mäsning och destillation införs och -83 höjs kapaciteten då pannhuset får tre par stills. I 16år går bränneriet för fullt och 1999 är lagerhusen fulla å anläggningen läggs i malpåse, 2001 köper franska Pernod-

Ricard Distillers Corporation-Seagram Ltd, 2012 dammas maskinerna av och året därpå öppnas kranarna igen, malningen görs i en Porteouskvarn, i mäskhuset finns en lautmäsktunna som tar 8ton, jäskaren är 9 till antalet tillverkade av douglasgran å rymmer 44.500 liter vardera, jästen är av märket Mauri, jästid 46 timmar. De tre mäskpannorna rymmer 15.300 liter var och värms med steam pans, två av spritpannorna rymmer 11.100 liter vardera medan den tredje är ca hälften så stor, med 40 mashers i veckan produceras det 6 miljoner liter kornsprit.

Det mesta av produktionen är reserverad för bolagets blandningar men den första officiella single malten släpps som tioåring 1994, etiketten visar pannhuset och polen utanför som floden bildat, saken är den att när laxen går upp för att leka blir det trängsel i lugnvattnet med hoppande fisk som följd, den enda officiella buteljering som finns tillgänglig idag är en 19åring å då enbart på Chivas visitor centre... utan de hoppande laxarna från den forna etiketten... trist.

Fjärde glaset på brickan är PNA 16 Glenburgie Distillery 1995.

Nu tar vi landsvägen A96 väster ut mot Inverness, passerar mysiga staden Elgin å ca 4mil från Keith ligger Glenburgie Distillery utslängt mellan åkerlapparna.

Idag ser vi en ultramodern destillerianläggning när vi svänger upp mellan husen, men det har inte alltid varit så.

1810 finns det belagt att här låg ett litet bränneri som senare licensieras till en Wiliam Paul 1829 under namnet Kilnflats Distillery, verksamheten är småskalig, pannhuset består i en liten stenhydda med trappor ned till själva pannrummet under marknivå, pannorna är minimala och rymmer inte mer än 400 liter vardera så produktionen läggs ned någon gång mellan 1867-1870.

Åtta år senare återupplivas märkligt nog det lilla bränneriet av arrendatorn Charles Hay, nu under namnet Glenburgie efter det närbelägna slottet Burgie Castel som till större delen är borta i dag, fränsett ett av de magnifika tornen som fortfarande går att beskåda... om man skyddar sig.

1882 tar Alexander Fraser & Company över licens och drift, man förstår dock att anläggningen fortfarande är rätt torftig med en mäskpanna på 6800 liter och spritpannan på motsvarande 3600 liter.

Historikern skriftställaren och whiskykännaren Alfred Barnard (1837-1918) beskriver också 1887 bränneriet som "uråldrigt" och hans bedömning bör tas på största allvar för under sin tid för Harper's Weekly Gazette besöker han alla verksamma destillerier i Storbritannien mellan åren 1885-1887, 129st i Skottland, 29st på Irland och 4st i England, vilket resulterar i en volym om 500 sidor med titeln "The Whisky Distilleries of the United Kingdom" så är det någon som vet vad han talar om är det han.

Nej... anläggningen har inte gjort något vidare väsen av sig, det närmaste "fame and glory" det här destilleriet kommer är när Maurice Walsh får tjänsten som Assistant Revenue Officer för brittiska tull och skatteväsendet i början på 1900 talet och stationeras på Glenburgie.

Den statliga tjänsten ger en del fritid och Walsh har fallenhet för skrivandet och får flera noveller publicerade i veckopress och senare som novellsamlingar i bokform.

Maurice Walsh stammar från Irland och när den gröna ön blir självständigt 1922 ansöker han om förflyttning och bosätter sig i Dublin med sin skottska hustru.

Walsh pensionerar sig från statlig tjänst 1933 men skrivandet tar nu fart på allvar å han får bland annat novellen "The Quiet Man" publicerad i det välkända amerikanska veckomagasinet Saturday Evening Post, vilket innebär i en förlängning att hans text blir film 1952, med John Wayne och Maureen O'Hara i huvudrollerna, filmen får till och med Oskars statyetter, tyvärr inte för manuset men väl för regi (John Ford) och filmfoto.

Det var en allvarlig utfransning i kanten, åter till ämnet, 1890 vidtas en del om och tillbyggnader av fastigheten och i början av 1920-talet leds rörelsen ovanligt nog av en kvinna, miss Margaret Nicol, nu får vi väl hoppas att det inte är på grund av hennes ledarskap som Alexander Fraser & Co, nu sedan en tid tillbaka som aktiebolag försätts i konkurs 1925, och destilleriet drivs därefter en tid av konkursförvaltaren Donald Mustad varefter det läggs i malpåse.

James & George Stodart Ltd köper anläggningen 1927, tre år senare tillskansar sig det kanadensiska bolaget Hiram Walker aktiemajoritet och blir helägare 1936.

Nu upplåts förvaltningen till dotterbolaget J&G Stodart Ltd som i oktober samma år återupptar produktionen.

Därefter händer ingenting förrän 1958 då destilleriet renoveras och byggs till, det gamla mältnings-golvet tas ur bruk och

två Lomondpannor installeras som i drift levererar whisky från samma mäske men under namnet Glencraig, de två pannorna blir kvar fram till 1981 då de ersätts av två konventionella pot stills.

Genom en rad olika bolagsfusioner hamnar så bränneriet i Allied Distillers Limited under år 2000, man stänger kranarna igen för nu är lagerhusen fyllda till bredden men samtidigt är det nu det börjar hända saker på området för på hösten 2003 river man den gamla anläggningen och under året därpå satsar man 4.3 miljoner pund och bygger ett helt nytt toppmodernt datorstyrt destilleri på platsen som kan skötas av en man, underhållsingenjören Greg Macleod.

Fusionerna fortsätter och 2005 står Chivas Brothers (Pernod Ricard) vid rodret och styr den här skutan in i framtiden.

Kornet är lättrokt (3ppm) Optic, processvattnet kommer från egen källa på området och kylvattnet från destilleridammen med påfyllning från en närlägen bäck, i kvarnrummet återfinns en traditionell Porteouskvarn, den rostfria lautmäsktunnan tar 7,5 ton gröpe åt gången med kontinuerlig vattentillförsel.

Vörten jäser i tolv rostfria jäskar i mellan 48 och 52 timmar (istället för 70 timmar i det gamla destilleriet), flytande jäst av märket Mauri doseras automatiskt från kylda tankar och när mäskan når 8% alkohol går den till destillation, fyra renoverade stills från det gamla pannhuset och från 2006 två nya som årligen har en sammanlagd kapacitet på 4,2 miljoner liter kornsprit.

Idag lagrar man uteslutande på ex bourbonfat, företrädesvis från Heaven Hill i Kentucky och merparten av whiskyn går till blenden Ballantine som sedan 2007 varit världens näst bäst säljande blandning (65 miljoner flaskor 2014), endast en officiell singlemalt tappning på 15 år släpptes 2002.

Femte glaset på brickan är PNA 17 Allt-a-Bhainne Distillery 1995.

Ja... som ni märker rör vi oss i Speyside och det fortsätter vi med när vi tar A941 från Elgin söderut förbi Craigellachie och smala landsvägen B9009, efter en mils färd i sydvästlig riktning från Dufftown ut i det böljande beteslandskapet med berg i horisonten, få platser i Skottland är så vackra som the Cromdale Hills, passerar vi en av de få kvarlämnade öarna av tall och gran och bakom den uppenbarar sig en samling hus som små lådor staplade på och invid varandra bakom en låg grå stenmur krönt med ett svart stålstaket.

Det är lätt att missa Allt-a-Bhainne då arkitekturen minst av allt liknar ett destilleri, de stora gräsyrtorna framför anläggningen har golfstandard å bakom tornar berget Ben Rinnes upp sig när vi svänger in på uppfarten mot huvudbyggnaden som i ett försök att annonsera verksamheten är dekorerad med fyra små vita pagodtak.

Det är ett ungt destilleri vi kommit till, grundat 1975 av The Seagram Company of Canadas (Chivas Brothers Ltd, från 2001 ägt av Pernod-Ricard), bygget kostade motsvarande 30 miljoner SEK och stod klart med öppna kranar den 26 augusti samma år.

Efter en övergripande modernisering och utvidgning 1989 automatiseras driften så när som på mäskningen som fortfarande sköttes manuellt fram till 2015 då även den gamla tunnan får del av ny teknik.

Från ett kontrollbord med utsikt över processen har Ian Duncan full uppsikt, skall sanningen fram klarar sig fabriken långa tider helt på egen hand men personalstyrkan uppgår ändå till 5 man.

I motsats till storheter i närområdet som The Glenlivet, Glenfarclas och Glenfiddich bland andra är det här destilleriet en anonym aktör, men om jag säger Chivas Regal, 100 Pipers, Passport och Something Special så vet ni var malten tar vägen.

Man känner igen receptet för även här används kornsorten Optic, malten krossas i en valskvarn av märket Bühler-Miag, skälet till det är att det inte finns någon Porteous eller Bobykvarn till salu när utrustningen inhandlas.

I satser om nio ton mäskas det i en full-lauter mashtun, vörten fylls på åtta täckta rostfria jäskar om vardera 42500 liter, flytande destillerijäst av märket Mauri tillsätts och jäser sedan i 48 timmar.

Pannhuset har numer två par stills efter renoveringen 1989 å pannorna har aningen egensinnigt utseende, mäskpannorna har koniska halsar nästan lika breda i botten som pannkroppen och med svagt uppåt lutande lynearmar medan spritpannorna har raka rörformade halsar med en markerad kokboll, alla värmda med steam pans.

Här finns inga lagerhus utan den nedvattnade kornspriten körs med tankbil till Chivas Brothers fatdepå Keith Bonds för fyllning och lagring på sherry hogshead och American barrels.

Någon officiell single malt har destilleriet aldrig släppt dock har oberoende buteljerare släppt enstaka fat så det här glaset är lite av en raritet, fyllig, elegant silkgig med torkad frukt i den bärande smaken...

Sjätte glaset på brickan är PNA 12 Glen Scotia 1991.

Nu tar vi ett jätteklov och vips befinner vi oss på Kintyrehalvön ute på södra Skottlands västkust, här har man med all säkerhet bränt whisky i århundraden, men belagt i skrift finns första licensen tilldelad en John Boyel i Kelburn 1609. I den urgamla hamnstaden Lochhead eller Campbeltown som den heter idag krönte den keltiske lorden Dalruadhain Skottlands tidigaste kungar på "ödets sten", här har också det skottska parlamentet huserat då staden fortfarande var kunglig "Burgh".

Whisky har tillverkats i staden sedan 1636 å det hela tog ordentlig fart i och med att familjen Armor flyttar in 1798, familjen består av rörmokare och kopparslagare å 1811 inrättar Robert Armor en kopparsmedja och börjar producera små högst olagliga pannor, sällan över 40 gallon, under sex år för han noggrann bok över alla han levererat å hans pannor står tätt utefter kustlinjer och vattendrag på halvön 1817.

Under 1800talet är mer än 20 licensierade destillerier i drift bara i Campbeltown , med klart vatten, närproducerat korn och torv i överflöd får destillaten en egen regional karaktär, med det tillskrivs halvön och framför allt staden en helt egen whiskyregion.

Även infrastrukturen är god framför allt tillgången till den gamla sillhamnen från vilken whiskyn skeppas ut i alla vädersträck är en betydande fördel som stärker handeln väsentligt, whiskykännaren Alfred Barnard som nämnts tidigare i detta referat slår 1887 fast att Campbeltown är whiskyns huvudstad i världen.

Oh, Campbeltown Loch, I wish you were whisky,
Campbeltown Loch, och aye!
Oh, Campbeltown Loch, I wish you were whisky,
I would drink you dry.'
Se där... två strofer ur en gammal folkvisa som bekräftar stadens arv.

Scotia Distillery som anläggningen heter från början grundläggs i stadsdelen Dalintober med adress 12 High Street av familjerna Stewart och Galbraith 1832, tiden går och 1895 köps anläggningen av välkände näringslivsprofilen Duncan MacCallum vilket skulle straffa sig längre fram i historien.

Egendomen består av en labyrint av mindre fastigheter som tjänat ut och 1897 bygger man så om till mer ändamålsenliga lokaler.

Konsortiet West Highland Distilleries Ltd köper anläggningen 1919, men vad de inte vet är att branschen står inför en massiv konjunktursvacka då det amerikanska alkoholförbudet införs på 20talet och bara fem år senare försätts konsortiet i konkurs.

MacCallum är dock fast besluten att driva verksamheten vidare och köper tillbaka destilleriet 1924, men trots alla ansträngningar blir han tvungen att stänga kranarna fyra år senare.

Kanske är det problemen med destilleriet, kanske är det något annat som får Duncan den 23e december 1930 att bege sig upp till vattenreservoaren Crosshill Loch som försör stadens destillerier med vatten... och gör så även idag, här avslutar han sitt liv med att dränka sig i sjöns iskalla vatten.

Att handlingen skall ha ekonomiska motiv råder det delade meningar om, en källa säger att Duncan levde sitt liv som ungarl och vid sitt frånfälle hade en förmögenhet på i runda tal 250 miljoner pund men varken arvingar eller förmånstagare stod att finna, en annan källa gör gällande att han var utblottad 1928 när Scotia Destilleri stänger kranarna, hur som helst sägs det att hans osalige ande än i denna dag vandra runt i destilleriet nattetid utan att få ro, å trots att vi lever i upplysta tider är det få som har modet att vistas i lokalerna nattetid...

Sedan dess har destilleriet haft fler ägare än vad som är lämpligt att räkna upp, lika så har det stängts och startats upp otaliga gånger under åren som gått, fara för att anläggningen tystnar för gott har tidvis varit överhängande men likt destillerispöket har det alltid gått igen.

Ofta är ägarförhållandena i whiskyvärlden komplicerade historier med fusioner och dotterbolag i oändliga led, i det här fallet handlar det om Loch Lomond Group ägare till en av Skottlands största buteljerare, Glen Catrine Bonded Warehouse Ltd. som sedan 1985 äger Loch Lomond Distillery i det lilla samhället Alexanderia nordväst om Glasgow.

1994 köper Glen Catrine Bonded Warehouse Ltd. även Glen Scotia Distillery som för tillfället ligger i malpåse, från 1999 åter on stream och under uppsikt av Loch Lomond Distillery medan personal från Springbank sköter driften, å redan från året därpå drivs verksamheten i egen regi, under våren 2007 sköts tillverkningen av Hector Gatt som pensionerats från Springbank men ändå inte kunnat lägga jobbet på hyllan.

Men inte för än 2014 då investeraren Exponent Private Equity köper aktie majoriteten i Loch Lomond Group frigörs riskkapital till välbehövlig upprustning av de tre anläggningarna som nu säkert stävar in i framtiden.

Huset med den grå fasaden utefter High Street är sannorlikt den ursprungliga huvudbyggnaden från 1832, på insidan trångt och mörkt, man får klättra på smala branta trappor för att ta sig till maltsilon där 260 ton Opticmalt väntar på att krossas i den gamla Bobykvaren.

Ytterligare en våning upp precis under taket ligger det gamla mältningsgolvet, det kan inte varit ett lätt arbete att på vindlande trappor ta sig upp med hundra kilo kornsäck på ryggen, "Hard work is not easy and easy work is hard to find" som destilleriets Stillman James Grogan så träffande samman-fattar det... inte undra på att de såg spöken.

Mäskningen sker i en traditionell gjutjärnstunna om 2,72 ton, destilleriets sex ålderstigna något rostangripna jäskar i corténstål är till all lycka utbytta mot nio nya rostfria där mäskan jäser i minst 70 timmar, före 2015 kunde den jäsa allt ifrån 48 timmar upp till som mest fem dagar.

I mitten av pannhuset står två robusta stills, mäskpannan tar 8600 liter å båda pannorna värms med ånga, numera kokar man var batch långsammare och tar förmodligen ut det snävaste hjärtat i branschen alkoholhalten på spriten i receiveern håller ca 70%.

Två traditionella lagerhus finns kvar på området men bara ett används för lagring där väggarna förstärkts för att klara vikten från de nio våningar höga hyllorna.

Från 2012 finns ett omfattande sortiment av destilleri tappningar och numer också ett besökscenter.

Det här glaset var det enda jag hittade data på enligt nedan.

Namn: P.N.A. nr 12 "Glen Scotia 1991"

Region: Campbeltown

Sortimentstyp: Single Malt Scotch Whisky

Alkoholstyrka: 46,2%

Tappad på flaska: Hösten 2011

Antal flaskor: 2.006 st

Ålder: 20 år

Pris: 949 SEK (inkl. moms)

Art nr: 10128

Lansering: 1 mars 2012

Sjunde å sista glaset på brickan är PNA 18 Blair Athol 1995.

Med detta är vi tillbaka i högländerna men ställer vi navigatören på Blair Athol hamnar vi visserligen i byn med sitt magnifika slott Blair Castle men ändå en mil från destilleriet.

Vi tar A9an mot Perth å svänger av mot Pitlochry gamla landsvägen A924 igenom en mycket välhållen lite romantisk stadskärna med små butiker och pubar, här kan man med fördel spendera en dag eller två med shopping och besök på destilleriet som återfinns någon kilometer söderut samt kanske kostar på sig en ståndsmässig övernattnig på vackra Atholl Palace Hotel.

Destilleriet är i likhet med trakten i övrigt mycket ansat och välskött, byggnaderna är uppförda i grå sten med röda fönsterbågar och dörrar, murgrönan växer frodigt över delar av fasaderna och bäcken Allt Dour (uterbäcken på gaeliska) i sin stensatta fåra delar destilleritomten i två delar, efter Talisker och Oban är destilleriet det mest välbesökta av Diageos anläggningar.

Som Bacardiägda Aberfeldy hyser blenden Dewar's och Edrington Groups Glenturret har sin "berömda ripa" råder det inget tvivel om var vi nu kommit, det här är "Bells" kungarike.

Under 1700 talets senare hälft lär det finnas minst ett trettio tal destillerier i och omkring byn, Alfred Barnard menar att whiskyn som kokades i dalsänkan varit uppskattad sedan urminnes tider å långt innan någon ens hört talas om tull, skatter och uppbördsmän vilket stödjer legenden om att den milda kornbrygden från grottan i berget Ben-y-Vrackie skulle värmt hjärtan och styrkt armar och ben hos högländerna då de besegrade Vilhelm III:s armé vid Killiecrankie 1689.

1798 är det officiella året då anläggningen grundläggs av John Stewart och Robert Robertson även om dokumentationen är knapphändig, då under namnet Aldour efter vattendraget, de flesta byggnaderna som vi ser idag är dock från upprustningen 1825 då John Robertson bygger ut och destilleriet får kanske något oväntat samma namn, som den mer avlägset belägna byn vid Blair Castle. Måhända ville Hertigen av Athol ha en egen brand för året därpå hyr han ut bränneriet till Alexander Conacher & Company, affärerna går dåligt så mellan åren 1829 till 1842 tar Peter Fraser & Company över driften innan A. Conacher fortsätter koka ytterligare 20 år.

Det sägs ju att kvinnorna är underrepresenterade i whiskybranschen men jag tycker nog man stöter på dem lite var stans, som nu då Elizabeth Conacher genom ett arvsskifte tar över verksamheten 1862 och driver den i ytterligare 20 år innan Peter Mackenzie & Company Distillers Limited of Edinburgh tar över.

Anläggningen rustas upp med två nya kornlador och nya mältningsgolv, efter renoveringen har man kapacitet för 450 000 liter årligen, men i samband med första världskriget minskas produktionen kraftigt för att under 1932 läggas i malpåse.

Låt oss nu tar ett kliv tillbaka i tiden, en ung man vid namn Arthur Bell börjar arbeta hos det Perth baserade vin & spritföretaget Thomas Sandeman 1840, 11 år senare erbjuder ägaren James Roy ett partnerskap och ombildar bolaget till Roy & Bell Company.

1862 pensionerar sig Mr. Roy, då hade Arthur redan utsett vad man tror är den första återförsäljaren av whisky i London med två olika blandningar.

Under en begränsad tid förekommer Arthurs brorson T R Sandeman som partner i bolaget men efter att det under året 1865 uppdragas att han vid sidan om säljer whisky för egen räkning köper Arthur ut honom, det här är både första och sista gången bolaget tvingas till ett lån för att få loss nödvändigt kapital.

Tiden går och 1889 tar han in sin äldsta son och sju år senare även den yngre sonen i styrelserummet till bolaget som nu är känt som Arthur Bell & sons.

Affärsrörelsen drivs helt utan marknadsföring och växer långsamt men stadigt, marknader som Australien, New Zealand och Indien öppnas, förändringen kommer med Arthur Bells död 1900 och sönernas övertagande fyra år senare är det första gången som företagsnamnet återfinns på buteljernas etiketter.

Med och motgångar följer bolaget med investeringar och en storbrand 1919 som ödelägger hela lagret 1932 visar man dock att man är en spelare att räkna med i whisky branschen när man köper Peter Mackenzie & Co för 56 000 pund och får med det Blair Athol Distillery i portföljen.

Det hundraåriga familjebandet i företaget kom att nå sitt slut under andra världskriget då båda bröderna Bell går ur tiden och W G Farquharson tar över kontrollen som VD till 1968 och som styrelsens ordförande fram till sin död 1973, efterträdaren Raymond Miquel har nog den största delen i att Bells fortfarande är något att räkna med då han skär ned kostnader och ökade produktionen.

Under hans ledarskap har Bells 35% av den Brittiska marknaden och den best säljande blenden Bells Extra Special.

Tidigare hämtades torven från Orkneyöarna men tiderna förändras, kornet är Troon rökt till max 2ppm och mals i en Porteouskvarn, 8 ton mäska i en rostfri semi-lauter med kristallklart smältvatten från berget Ben Vrackie, mäskan jäser i fyra jäskar i lärk om 19 000 liter samt fyra jäskar i rostfritt stål om 38 000 liter vardera, flytande kyld jäst tillsätts automatiskt i ett slutet system.

Jästtiden varierar mellan 50 timmar i veckorna till 110 timmar under helgerna, sedan 1973 finns här två par pannor, mäskpannorna 13 000 liter och spritpannorna 11 500 liter och värms indirekt med ånga.

Cirka 10% av produktionen buteljeras som 12 årig single malt och lagras då på sherry hogsheads och sherry butts, övrig produktion är avsedd för blendning å ligger då i åtta år på American barrels.

Ja... allt kul har ett slut å det här var en riktig rundtur i det skotska landskapet och jag vill passa på tillfället att tacka vännerna i HABOST, Nyköping som med sitt deltagande gjorde den här provningen möjlig, lite synd att ni inte hade tid att övervara middagen och även ett speciellt varmt tack till Folke Andersson och Pye Palm som vi väldigt länge har velat få till oss och nu stämde allt.

Det sista innan middagen är den obligatoriska omröstningen som faller ut på följande sätt

PNA 12 Glen Scotia 1991 i topp med 16 händer.

PNA 13 Deanston 1996 hack i häl med 15 händer.

PNA 17 Allt-a-Bhainne 1995 7 händer.

PNA 16 Glen Burgie 1995 5 händer.

PNA 18 Blair Athol 1995 5 händer.

PNA 14 Littlemill 1995 3 händer.

PNA 15 Glen Keith 1996 2 händer.

Kommentar, alla är välgjorda, var å en ett litet konstverk i sig, när jag tittar tillbaka på mina anteckningar från kvällen står det fyllig sherrybomb under glas nr 6 Glen Scotia... så, jag är inte förvånad att den tog hem flest röster.

Referat: Anders G. Svantesson

Foto & Layout: Sten Benje